

การบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการริบทรัพย์สิน คดียาเสพติด

INTEGRATION OF BUDDHIST JUSTICE PRINCIPLES IN PROPERTY CONFISCATION PROCESS OF DRUG CASES

พจนนดล พลเยี่ยม*

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาและหลักความยุติธรรมสากลและหลักความยุติธรรมในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาปัญหาในกระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด 3) เพื่อบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด

ผลการศึกษาพบว่า การนำหลักความยุติธรรมเชิงพุทธมาบูรณาการในกระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาก็เกิดความยุติธรรมคือมีความชอบธรรมเที่ยงธรรมอย่างแท้จริงที่ปราศจากความลำเอียง พร้อมทั้งนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความยุติธรรม ได้แก่ การเว้นจากอคติ 4 การประพฤติปฏิบัติตามหลักสุจริต 3 ไปสู่การประพฤติปฏิบัติของบุคคลทั่วไปในสังคม ตลอดจนแก้กฎหมายที่เป็นข้อจำกัด จึงจะส่งผลให้กระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งทำลายศักยภาพนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ ทำให้ปัญหายาเสพติดลดลงเกิดความสงบสุขร่มเย็นในสังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้าสืบไป

คำสำคัญ: ริบทรัพย์สิน; คดียาเสพติด; บูรณาการเชิงพุทธ

ABSTRACT

This research study are 3 main objectives: 1) to study the judgment in religion and justice, universal 2) to study the problems in the process confiscated drug case 3) to integrate justice Buddhist in the confiscation of drug cases.

The study found that the Buddhist principles of justice integrated in the confiscation of drug cases. The solution to the fair is truly righteous justice without bias. Along with the Buddhist principles that promote fairness and the avoidance of bias fourth practice of the principles of good faith to the conduct of three individuals in the society. As well as the legal restrictions. It will result in the confiscation of drug cases effectively and efficiently meet the intent of the

* หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.

legislation aimed at destroying a potential drug to make major drug problems decreased for peace in peaceful civilized society and nation advanced stumbles.

Keywords: Confiscation; Drug Offenses; Integrate Buddhist

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับหลักความยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง ทรงใช้หลักความยุติธรรมในการปกครองคณะสงฆ์ ทรงประทานความเสมอภาคแก่ภิกษุทุกรูปโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ ไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ ต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในหลักพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงและบัญญัติไว้ เมื่อมีการกระทำผิดต่อพระธรรมวินัย พระพุทธเจ้าทรงดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้เกิดความยุติธรรมโดยตรัสสั่งให้ประชุมสงฆ์ ตรัสถามภิกษุผู้ก่อเหตุแล้วทรงชี้โทษแห่งการประพฤติเช่นนั้น แล้วตรัสอานิสงส์แห่งความสำรวมระวัง แล้วจึงทรงตั้งพระบัญญัติห้ามมิให้ภิกษุทำอย่างนั้นอีกต่อไป ทรงกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิดเรียกว่าปรับอาบัติ (วิ.มหา. (ไทย) 1/39/27-29) วิธีการลงโทษและระงับโทษที่เกิดจากอาบัตินั้นเรียกว่าอิกรณสมณะ อันนับว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมกระบวนการแก้ปัญหาของสังคมสงฆ์นับแต่ครั้งพุทธกาลมาจนถึงปัจจุบัน (วิ.มหา. (ไทย) 2/655/736)

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยนับวันได้ทวีความรุนแรงและขยายตัวไปทุกพื้นที่ เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีมูลเหตุจูงใจที่สำคัญในเรื่องการเงิน ค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์มหาศาล ทำให้ผู้กระทำความผิดเล็งผลเลิศว่าคุ้มต่อการเสี่ยง จึงไม่เกรงกลัวกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 ได้บัญญัติโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต (สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., 2545: 1) อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวยังมีช่องว่าง ไม่สามารถนำตัวการใหญ่ ซึ่งเป็นนายทุนหรืออยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดมาลงโทษได้ มักจะจับกุมได้เฉพาะผู้กระทำความผิดที่เป็นรายย่อย เนื่องจากขาดพยานหลักฐานที่จะเชื่อมโยงไปถึงผู้ค้ารายใหญ่หรือนายทุน หรือตัวการผู้อยู่เบื้องหลัง ตัวการที่แท้จริงจึงหาช่องทางหรือหาช่องว่างของกฎหมายกระทำความผิด และหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม หรือถูกริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และนำทรัพย์สินไปใช้เป็นทุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนนำไปพัฒนาขีดความสามารถเป็นองค์กรอาชญากรรมและขยายตัวออกไปสู่ระดับประเทศ ในรูปของอาชญากรรมข้ามชาติ มีการดำเนินการอย่างลับซับซ้อน ยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานให้เพียงพอต่อการพิจารณาเอาผิดตามกระบวนการยุติธรรมได้ ทรัพย์สินจากคดียาเสพติดเหล่านั้นกลับมาเป็นทุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอีก ส่งผลให้เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคมไทย

จากปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้พยายามอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเฉพาะการนำมาตราการด้านกฎหมายมา

สนับสนุนการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (สำนักตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด และกองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส., 2546: 7) และต่อมารัฐได้ตราพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ขึ้นเพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2555: 151-160) โดยมีมาตรการสำคัญคือมาตรการริบทรัพย์สิน เพื่อลดศักยภาพผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ให้นำทรัพย์สินมาใช้ในการกระทำหรือสนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอีก และเป็นการลดแรงจูงใจผู้ที่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

การดำเนินการตามกระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดมีความยุ่งยากแก่ผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการตรวจสอบและริบทรัพย์สินคดียาเสพติดหลายประการ บางขั้นตอนส่งผลกระทบต่อหลักความยุติธรรม สิทธิเสรีภาพของบุคคล และขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย

กระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดในปัจจุบันมีปัญหาในการดำเนินการ โดยเฉพาะเรื่องความยุติธรรมอยู่มาก เสรี ถวิลหวัง ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องการเปรียบเทียบการริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33(2) และการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาณพ แสงโสทร (มาณพ แสงโสทร, 2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ไพรวัน ทัพวงศ์ (ไพรวัน ทัพวงศ์, 2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องมาตรการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยศึกษาเฉพาะกรณีทรัพย์สินที่เช่าซื้อ และ ชัยรัตน์ แก่นแก้ว (ชัยรัตน์ แก่นแก้ว, 2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการตรวจสอบทรัพย์สินและการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดกรณีการริบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถึงแก่ความตาย เป็นต้น

ในงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยใดได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดโดยตรง และในเมื่อปรากฏว่ายังมีปัญหาในกระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดอยู่ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น หากไม่มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจจะเกิดผลกระทบต่อความยุติธรรมในสังคมไทย และเพื่อเป็นการป้องกันแก้ไขและลดความรุนแรงปัญหาเสพติดในสังคมไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด เพื่อเสนอแนวทางการบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ปัญหาเสพติดในสังคมไทยลดและเบาบางลง อีกทั้งยังเพื่อประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย และผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการริบทรัพย์สินคดียาเสพติด ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและหลักความยุติธรรมสากลและหลักความยุติธรรมในพระพุทธศาสนา

2. เพื่อศึกษาปัญหาในกระบวนการบริบทพิธีสวดมนต์ในพิธีสวดมนต์
3. เพื่อบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการบริบทพิธีสวดมนต์

3. วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) สัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) และจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากข้อมูลจากพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอกสาร ตำรา กฎหมายงานวิจัย และสัมภาษณ์ตลอดจนจัดประชุมกลุ่มย่อยผู้ปฏิบัติงานและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัย โดยผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาการวิจัยผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิจัยประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ความหมาย ความสำคัญ ความเป็นมา หลักการ กระบวนการ และรายละเอียดของหลักความยุติธรรมสากลและหลักความยุติธรรมในพระพุทธศาสนา
- 2) ความหมาย ความสำคัญ ความเป็นมา หลักการ กระบวนการ ปัญหาและสาเหตุปัญหาในกระบวนการบริบทพิธีสวดมนต์
- 3) แนวทางในการบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการบริบทพิธีสวดมนต์

3.2 ขอบเขตด้านเอกสาร

ก) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary source) ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ.2518 พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติควบคุมโคกภันท์ พ.ศ.2495 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.2490 พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ.2527 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988

ข) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary source) ได้แก่ เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยฉบับนี้ จะค้นคว้าข้อมูลจากคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา วิทยานิพนธ์ หนังสือและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีแหล่งค้นคว้าข้อมูล คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัยวิทยาเขตเชียงใหม่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

3.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

มีดังนี้ คือ สัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม จำนวน 10 คน เพื่อค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม ประกอบด้วย เจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ กรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรืออนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน พนักงานอัยการ และผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินหรือผู้มีทรัพย์สินเกี่ยวข้อง

จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 10 รูป/คน ประกอบด้วยเจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ กรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรืออนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน พนักงานอัยการ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา เพื่อหาแนวทางการบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม

4. ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม” ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง การอภิปรายกลุ่มย่อย โดยจำแนกการนำเสนอ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ปัญหาในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม
- 2) การบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม
- 3) สรุป

3.1 วิเคราะห์ปัญหาในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม

การวิเคราะห์ปัญหาในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม ผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์ตามกระบวนการหรือขั้นตอนการรับทรัพย์สิน คือ

1. การจับกุมดำเนินคดีผู้ต้องหาคดีอาชญากรรมและยึดอายัดทรัพย์สิน
2. การตรวจสอบทรัพย์สินคดีอาชญากรรม
3. การวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน
4. การวินิจฉัยของศาล
5. การอุทธรณ์และฎีกา

3.2 การบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม

ติด

พบว่าเกิดปัญหาความไม่ยุติธรรมในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรมดังกล่าว ซึ่งมีสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. ความไม่ยุติธรรมอันเนื่องมาจากการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในแต่ละกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาชญากรรม

2. ความไม่ยุติธรรมอันเนื่องมาจากกระบวนการริบทรัพย์สินค้าเสพติด
3. ความไม่ยุติธรรมอันเนื่องมาจากระเบียบกฎหมาย

5. การอภิปรายผล

5.1 หลักหลักความยุติธรรมสากลและความยุติธรรมในพระพุทธศาสนา

หลักความยุติธรรมสากล คือ การยึดหลักความถูกต้องเพื่อให้ยุติหรือจบลงด้วยความดีงามกระบวนการหรือขั้นตอน คือ 1) การฟ้องคดี 2) การพิจารณาพิพากษา 3) การลงโทษ

ความยุติธรรมเชิงพุทธ หมายถึง ความชอบธรรม และความเที่ยงธรรม หลักความยุติธรรมเชิงพุทธ ประกอบด้วยหลักสำคัญ 2 ประการ คือ 1) หลักความยุติธรรมตามกฎหมายหรือตามความเป็นจริงของโลก ซึ่งหมายถึงนิยามในพระพุทธศาสนา 2) หลักความยุติธรรมที่บัญญัติขึ้นในพระวินัย เป็นหลักการดำเนินการหรือกระบวนการหรือขั้นตอนให้เกิดความยุติธรรมขึ้นในพระพุทธศาสนา

ความยุติธรรมเชิงพุทธมีกระบวนการหรือขั้นตอน ได้แก่ อธิกรณ์ วิธีระงับอธิกรณ์ และนิคหกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อธิกรณ์ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วสงฆ์จะต้องจัดต้องทำ เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์
2. วิธีระงับอธิกรณ์ อธิกรณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นถือเป็นหน้าที่ของสงฆ์ที่จะต้องดำเนินการให้ยุติลงไปด้วยดี มี 7 วิธี คือ สัมมุขาวินัย สติวินัย อมูหวินัย ปฏิญญา เภยยสิกา ตัสสปापियสิกา ทิมวัตถารกวินัย

3. นิคหกรรม หมายถึง หมายถึง การช่ม การลงโทษ ซึ่งเป็นมาตรการทางพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้สงฆ์ใช้เป็นเครื่องช่ม กำราบ หรือลงโทษแก่พระภิกษุที่ประพฤติดิพพธรรมวินัย โดยทรงวางกฎเกณฑ์การลงโทษแบบต่างๆ ตามสมควรแก่ความผิด นิคหกรรมมี 9 ประเภท คือ ตัชชนะนียกรรม นียสกรรม ปัพพาชนียกรรม ปฏิสารณียกรรม อุกเขปนียกรรม ตัสสปापियสิกากรรม ปกาสนียกรรม ปัตตนิกฺขชนกรรม พรหมทัณฑกรรม

ถึงแม้ความยุติธรรมจะมีอยู่แล้วตามธรรมชาติและมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความยุติธรรมที่ พระพุทธองค์บัญญัติขึ้นในพระวินัย หากไม่มีการนำไปสู่การปฏิบัติย่อมไม่บรรลุผล ไม่อาจก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นได้จริง ดังนั้น บุคคลผู้อยู่ร่วมกันในทุกสังคมจึงต้องลงมือประพฤติปฏิบัติตามแนวทางที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรม ซึ่งนอกจากการยึดหลักความยุติธรรมเชิงพุทธที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้นแล้ว ยังต้องยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมเกื้อหนุนความยุติธรรม เริ่มจากการละอคติทั้ง 4 การประพฤติปฏิบัติตามหลักสุจริต 3 กุศลมูล พรหมวิหาร 4 และละจากทุจริต 3 กุศลมูลจึงจะก่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างแท้จริง

5.2 ปัญหาในกระบวนการริบทรัพย์สินค้าเสพติด

กระบวนการรับทรัพย์สินคดียาเสพติด หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการรับทรัพย์สินคดียาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 กระบวนการรับทรัพย์สินคดียาเสพติด มีดังนี้คือ

1. การจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดและยึดอายัดทรัพย์สิน
2. การตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด
3. การวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน
4. การวินิจฉัยของศาล
5. การอุทธรณ์และฎีกา

ปัญหาในกระบวนการรับทรัพย์สินคดียาเสพติด

ปัญหาในกระบวนการรับทรัพย์สินคดียาเสพติด ที่ได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อยบุคคลที่เกี่ยวข้องพบว่าปัญหาในขั้นตอนหรือกระบวนการรับทรัพย์สิน มีอยู่ในขั้นตอนต่างๆ คือ การจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดและยึดอายัดทรัพย์สิน การตรวจสอบทรัพย์สินคดียาเสพติด การวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน การวินิจฉัยของศาล การอุทธรณ์และฎีกา มีสาเหตุเริ่มมาจากการประพฤติดั้งเดิมของผู้ถูกจับกุมยึดอายัดทรัพย์สินที่ประสงค์อยากจะได้ทรัพย์สินแล้วกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อถูกจับกุมและยึดอายัดทรัพย์สิน และนำเข้าสู่กระบวนการรับทรัพย์สินตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการก็พบปัญหาในขั้นตอนต่างๆที่เกิดจากการประพฤติดั้งเดิมของผู้ถูกจับกุมและผู้ถูกอายัดทรัพย์สิน ได้แก่ เจ้าพนักงานผู้จับกุมและตรวจยึดอายัดทรัพย์สิน พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ คณะอนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินหรือคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษานอกจากนี้พบว่าปัญหาอีกส่วนหนึ่งเกิดจากข้อบัญญัติระเบียบกฎหมายที่สร้างความไม่ยุติธรรมในกระบวนการรับทรัพย์สินคดียาเสพติด

5.3 การบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการรับทรัพย์สินคดียาเสพติด

การบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธในกระบวนการรับทรัพย์สินคดียาเสพติดเป็นการบูรณาการโดยนำหลักความยุติธรรมเชิงพุทธไปปรับใช้ให้เกิดความยุติธรรม พร้อมทั้งนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปร่วมบูรณาการและนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติเพื่อความชอบธรรมและเที่ยงธรรมอันเป็นหลักความยุติธรรมเชิงพุทธ อันจะส่งผลให้การรับทรัพย์สินคดียาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อำนวยความยุติธรรมให้กับทุกฝ่ายทั้งฝ่ายผู้ถูกจับกุมผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สิน ผู้มีทรัพย์สินเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ฝ่ายเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการรับทรัพย์สินคดียาเสพติด ตลอดจนสังคม อันเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายในการใช้มาตรการรับทรัพย์สินคดียาเสพติด เพื่อทำลายเครือข่ายนักค้ายาเสพติดรายใหญ่ ไม่ให้มีศักยภาพในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยหวนกลับมานำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาใช้เป็นทุนในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อไป ซึ่งมีวิธีการนำไปสู่การปฏิบัติคือการเสริมสร้างปลูกฝังประชาสัมพันธ์หลักความ

ยุติธรรมสากลและหลักความยุติธรรมเชิงพุทธ ตลอดจนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาญาเสพติดแก่กลุ่มบุคคลทั่วไปตั้งแต่วัยอนุบาลไม่ให้เกิดความโลภอยากได้ทรัพย์สินด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และกลุ่มเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาญาเสพติดให้ยึดมั่นในหลักความยุติธรรมและเมตตาธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ปัญหาอาญาเสพติดลดลง ทำให้สังคมประเทศชาติมีความสุขและเจริญก้าวหน้าสืบไป

6. ข้อเสนอแนะ

ปัญหาในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาญาเสพติดเกิดจากความไม่พึงพอใจในความไม่ยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับฝ่ายผู้ต้องหา ผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สิน และฝ่ายเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาญาเสพติด ซึ่งพบว่าปัญหาความไม่ยุติธรรมเกิดจากประเพณีปฏิบัติของบุคคลทั้งสองฝ่าย เกิดจากกระบวนการรับทรัพย์สินและระเบียบกฎหมาย ซึ่งได้เสนอการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการบูรณาการหลักความยุติธรรมเชิงพุทธตามแนวทางที่ได้ทำการศึกษาวิจัยคือการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง และการอภิปรายกลุ่มย่อยผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาญาเสพติด ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะคือ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดตั้งแต่มีมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้บัญญัติเกี่ยวกับมาตรการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดไว้ในลักษณะที่มีคล้ายกันและประสบปัญหาที่เหมือนกัน คือไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายให้ครอบคลุมไปถึงการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดในครั้งก่อนๆ หรือทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้ออน หรือเปลี่ยนสภาพของทรัพย์สินนั้นได้ จึงได้เกิดพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 แต่การรับทรัพย์สินคดีอาญาเสพติดที่ผู้ต้องหาหลบหนียังคงพบว่ามีปัญหาคลาดเคลื่อนไปจากหลักความยุติธรรมที่ยึดหลักสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ดังนั้น ภาครัฐควรจะมีการพัฒนาปรับปรุงกฎหมาย และกระบวนการรับทรัพย์สินคดีอาญาเสพติดโดยนำหลักความยุติธรรมเชิงพุทธซึ่งยึดหลักความถูกต้องความชอบธรรมมาบูรณาการ ได้แก่ การแก้ปัญหาคดีสาเหตุ ละออดคดี4 ยึดหลักสุจริต3 ละทุจริต3 ยึดหลักกุศลมูล ละอกุศลมูล มีหิริโอตตัปปะ ตลอดจนการใช้หลักหลักปฏิจจสมุปาทและไตรลักษณ์ ซึ่งยึดหลักความเสมอภาคและหลักเหตุผลอันจะทำให้สังคมเกิดความเสมอภาคอย่างมีเหตุมีผลส่งผลให้เกิดความสันติสุขในสังคม

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

รัฐและสถาบันการศึกษาวิจัยควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักความยุติธรรมโดยบูรณาการหลักความยุติธรรมสากลกับหลักความยุติธรรมเชิงพุทธอย่างกว้างขวางแพร่หลายเพื่อให้สังคมเกิดความยุติธรรมโดยแท้จริง

บรรณานุกรม

- ชัยรัตน์ แก่นแก้ว. (2544). “การตรวจสอบทรัพย์สินและการริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีการริบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถึงแก่ความตาย”. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพรวรรณ ท้าววงศ์. (2547). “มาตรการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีการริบทรัพย์สินที่เช่าซื้อ”. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มานพ แสงโสทร. (2547). “บทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534”. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2555). *รวมกฎหมายยาเสพติด พร้อมด้วยกฎกระทรวง ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ป.ป.ส..

